

ВСТУП

до навчальних програм для 5-9 (10) класів

Навчальні програми для 5-9 (10) класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей глухих; для дітей зі зниженим слухом розроблено на основі діючого законодавства та у відповідності до вимог Державного стандарту базової освіти.

В останні роки у системі спеціальної освіти відбуваються суттєві зміни. У спеціальній загальноосвітній школі для дітей з порушеннями слуху (глухих та зі зниженим слухом) ці зміни стосуються як термінів навчання (13 років), обов'язкового освітнього рівня випускників (надання випускникам повної середньої освіти), так і змісту навчання.

Надання повної середньої освіти випускникам спеціальних загальноосвітніх шкіл для дітей з порушеннями слуху (глухих та зі зниженим слухом) зумовлює необхідність опанування дітьми цієї категорії змісту основної ланки загальної освіти.

Програми для 5-10 класів шкіл для дітей з порушеннями слуху (глухих та зі зниженим слухом) являють собою адаптовані програми загальноосвітніх шкіл. Зміст програм з усіх навчальних предметів (усі змістові лінії, розділи, підрозділи, теми) відповідає вимогам цензової освіти. Програми доповнені корекційно-розвивальною лінією, яка має наскрізний характер та є обов'язковою складовою навчального процесу. Результати корекційно-розвивальної роботи можуть суттєво різнитися в залежності від можливостей дітей. Вони не підлягають оцінюванню. Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів в цілому збережені, але адаптовані до можливостей дітей та тієї специфіки сприйняття матеріалу і репрезентації знань, яка зумовлена постійно діючим чинником порушення слухової функції та його вторинними наслідками.

Теоретично обґрунтовано і доведено на практиці, що для дітей з порушеннями слуху (глухих та зі зниженим слухом) визначальним щодо можливості повноцінно розвиватися та опанувати знання у такому ж обсязі, як чуучі діти, є своєчасне діагностування (у перші тижні або, принаймні, у перші місяці життя дитини) порушення слуху, наявність і якість ранньої спеціальної допомоги, переддошкільної та дошкільної підготовки. Однак, непоодинокими залишаються випадки, коли дитина з порушенням слуху починає отримувати спеціальну допомогу лише у школі. Це негативно відбивається на якості навчання не лише у початкових класах, а й у всіх ланках освіти, зокрема основній. Вочевидь розв'язання питань своєчасної діагностики та якісної спеціальної допомоги дітям заклало б підґрунтя для більш якісного засвоєння програмного матеріалу основної ланки освіти дітей з порушеннями слуху. Натомість нерозв'язаність цих питань і, як наслідок, мінімальне використання сензитивних періодів мовленнєвого та пізнавального розвитку, призвели до того, що для великої кількості дітей з порушеннями слуху опанування програм основної ланки освіти виявляється надто складним, а надання повної середньої освіти носить у багатьох випадках формальний, декларативний характер. Таке становище зумовило суттєві труднощі у роботі упорядників цих програм. З одного боку, усвідомлення складності матеріалу для засвоєння дітьми з порушеннями слуху мало б слугувати підставою для їх спрощення. З іншого – надання повної середньої освіти передбачає опанування програм загальноосвітніх шкіл у повному обсязі, відтак суттєве спрощення вимог не можливе.

Пропонується додатковий час на вивчення матеріалу, передбачені збільшені терміни навчання (на 1 рік в основній ланці) та відмінна від звичайних загальноосвітніх шкіл кількість годин на вивчення предметів.

Відомо, що індивідуальні можливості, підготовка, здібності, ступінь допомоги з боку батьків, мотивація до навчання, ступінь порушення слуху дуже різняться в учнів класу. Це впливає на темп опанування програмного матеріалу дітьми. Тому і вимоги навчальних програм, на нашу думку, повинні бути гнучкими, жорстко не регламентувати тематичний розподіл навчального часу. Натомість індивідуальні особливості дітей, ступінь складності

для засвоєння того чи іншого матеріалу можуть зумовити необхідність продовжити або скоротити час вивчення теми чи розділу. Розподіл навчального часу педагог може здійснювати на свій розсуд, враховуючи практичну доцільність.

Послідовність вивчення тем зумовлена логікою викладення матеріалу. Допускається зміна послідовності викладення окремих тем (переносити на інший тиждень, чверть, півріччя, не виходячи за межі навчального року) в межах, передбачених Типовим навчальним планом.

В останні роки суттєво змінився склад учнів у школах для глухих дітей та дітей зі зниженим слухом.

Це можна пояснити такими чинниками:

- законодавчим підґрунтям,
- впливом чинників, не пов'язаних зі станом слуху на розвиток і можливості опанування знаннями (стан дошкільної підготовки, мовленнєвий розвиток, можливості корекції слуху технічними засобами, час, коли встановлений діагноз і розпочате спеціальне навчання, участь батьків у навчанні дитини та ін..),
- рівнем очікувань батьків та їхньою оцінкою можливостей і здібностей дитини (не завжди правильно відображають реального стану речей),
- бажанням батьків створити для дитини сприятливе мовленнєве середовище,
- територіальним розташуванням місця проживання батьків по відношенню до школи та ін.

Вимоги програм зорієнтовані перш за все не на стан слуху, а на можливості конкретної дитини, зумовлені дією низки соціально-педагогічних, медико-технічних та фізичних чинників. Вимоги програм є гнучкими, допускають різну міру допомоги з боку вчителя, різні способи репрезентації знань (усний, писемний, жестовий, через результат діяльності тощо) учнем.

За основу взято програми загальноосвітніх шкіл, що продиктовано наданням учням повної загальної середньої освіти спеціальними закладами для дітей з порушеннями слуху (глухих дітей та дітей зі зниженим слухом). Програми адаптовані творчою групою, до складу якої увійшли науковці лабораторії сурдопедагогіки Інституту спеціальної педагогіки НАПН України та педагоги спеціальних шкіл для дітей з порушеннями слуху, які безпосередньо задіяні у навчальному процесі.

Завідувач лабораторії сурдопедагогіки Жук В.В.